

Romantik Aşk Mitleri Ölçeği: Türkçe Uyarlama, Geçerlik ve Güvenirlik Çalışması

Erol Esen¹, Seçil Seymenler², Diğdem Müge Siyez³

Esen, E., Seymenler, S. ve Siyez, D. M. (2021). Romantik Aşk Mitleri Ölçeği: Türkçe uyarlama, geçerlik ve güvenilirlik çalışması. *Nesne*, 9(19), 69-82. DOI: 10.7816/nesne-09-19-06

Anahtar kelimeler

Romantik aşk,
mitler, ölçek
uyarlama

Öz

Romantik Aşk Mitleri Ölçeği (RAMÖ), Lara ve Gomez-Urrutia (2019) tarafından geliştirilen ve gençlerin romantik aşk mitlerine ilişkin inançlarını değerlendiren bir ölçeğe aracıdır. Bu çalışmayla RAMÖ'nün Türkçeye uyarlanması ve Türkçe formunun psikometrik özelliklerinin incelenmesi amaçlanmaktadır. Çalışma grubu bir devlet üniversitesinde öğrenim gören ve yaş ortalaması 21.18 (S = 1.88) olan 300 (216 kadın, 84 erkek) öğrenciden oluşmaktadır. Çalışmada veri toplama aracı olarak Romantik Aşk Mitleri Ölçeği (RAMÖ), Yakın İlişkilerde Şiddete Yönelik Tutum Ölçeği-Gözden Geçirilmiş Formu (YİŞTÖ-GG) ve Algılanan Romantik İlişki Kalitesi Ölçeği (ARİKÖ) kullanılmıştır. RAMÖ Türkçe formunun yapı geçerliği, doğrulayıcı faktör analizi (DFA) ile test edilirken; ölçüt bağımlı geçerliği ise yakın ilişkilerde şiddete yönelik tutumlar ve algılanan ilişki kalitesi değişkenleri ile arasındaki korelasyon hesaplanarak incelenmiştir. DFA sonuçları RAMÖ Türkçe formunun orijinal ölçekte olduğu gibi iki boyutlu (idealize etme ve aşkın istismarı) bir yapıya sahip olduğunu göstermiştir. Güvenirlik incelemesi kapsamında, Cronbach alfa güvenirlilik katsayısı idealize etme boyutu için .74, aşkın istismarı boyutu için .76 olarak hesaplanırken, McDonald omega güvenirlilik katsayıları ise sırasıyla .76 ve .77 olarak bulunmuştur. Test tekrar test güvenirlilik katsayısı ise idealize etme boyutunda .79, aşkın istismarı boyutunda .72 olarak bulunmuştur. Çalışmanın bulguları, RAMÖ Türkçe formunun beliren yetişkinlik dönemindeki bireylerin romantik aşk mitlerine ilişkin inançlarının belirlenmesinde geçerli ve güvenilir olarak kullanılabilecek bir ölçeğe aracı olduğunu göstermektedir.

Keywords

Romantic love,
myths, scale
adaptation

Romantic Love Myths Questionnaire: The Study of Adaptation to Turkish, Validity and Reliability Abstract

Romantic Love Myths Questionnaire (RLMQ) developed by Lara ve Gomez-Urrutia (2019) evaluates young people's beliefs in romantic love myths. The aim of this study is to adapt RLMQ to Turkish and to examine its psychometric characteristics. The participants consisted of 300 students (216 women and 84 men) with a mean age of 21.18 (SD = 1.88) from a state university. Romantic Love Myths Questionnaire (RLMQ), The Turkish Intimate Partner Violence Attitude Scale-Revised (IPVAS-R), and Perceived Romantic Relationship Quality Scale (PRRQS) were used as data collection tools. Construct validity of RLMQ Turkish form is tested with confirmatory factor analysis (CFA), and bivariate correlation analyses between romantic love myths, perceived romantic relationship quality, attitudes toward intimate partner violence are used to examine the convergent validity. CFA results point out that RLMQ Turkish form has two factor structure (idealization and love-abuse) just like the original form. In the reliability study, the Cronbach's alpha reliability coefficient was calculated as .74 for the idealization dimension and .76 for the love-abuse dimension, while the McDonald's omega reliability coefficients were found as .76 and .77, respectively. Test-retest reliability coefficient was found as .79 for idealization dimension and .72 for love-abuse dimension. The findings of the study show that RLMQ Turkish form is a valid and reliable instrument to evaluate the beliefs in romantic love myths in emerging adulthood.

Makale Bilgisi

Geliş tarihi: 6 Mayıs 2020

Düzeltilme tarihi: 10 Aralık 2020

Kabul tarihi: 21 Şubat 2021

DOI: 10.7816/nesne-09-19-06

¹ Dr. Öğrt. Üyesi, Manisa Celal Bayar Üniversitesi, Rehberlik ve Psikolojik Danışmanlık ABD, erol.esen@cbu.edu.tr, ORCID: 0000-0002-8285-2666

² Ar. Gör., Ortadoğu Teknik Üniversitesi, Rehberlik ve Psikolojik Danışmanlık ABD, secils@metu.edu.tr, ORCID: 0000-0003-2454-7732

³ Prof. Dr., Dokuz Eylül Üniversitesi, Rehberlik ve Psikolojik Danışmanlık ABD, didem.siyez@gmail.com, ORCID: 0000-0003-4724-3387

Romantik bir ilişkide yakınlık kurmak, beliren yetişkinlik dönemindeki bireyler için başarılması beklenen kritik gelişimsel görevlerden biridir (Arnett, 2000, 2004; Havighurst, 1972). Yapılan çalışmalar beliren yetişkinler için romantik ilişkilerin önemli gelişimsel kilometre taşlarından biri olduğunu ve bireyler için önemli gelişimsel sonuçlar doğurduğunu göstermektedir (Shulman ve Connolly, 2013). Bu dönemde istikrarlı bir yakın ilişki kurma ve sürdürmede yaşanan güçlüklerin sadece gelişimi engellemekle kalmayıp aynı zamanda yaşam boyu iyilik hali için olumsuz etkilerinin olabileceği düşünülmektedir (Gómez-López, Viejo, ve Ortega-Ruiz, 2019; Shpigelman ve Vorobioff, 2019).

Son yarım yüz yılda sanayileşme ile birlikte meydana gelen toplumsal ve ekonomik değişimler sonucunda bireyler bir işte çalışmaya başlamak, evlenmek, çocuk sahibi olmak gibi yetişkin rollerini benimsemeyi daha ileri yaşlara ertelemektedir (Arnett, 2000). Benzer şekilde, demografik veriler de son yıllarda hem erkekler hem de kadınlar için evlilik yaşının 20'li yaşların sonuna ertelendiğini göstermektedir (Türkiye İstatistik Kurumu [TÜİK], 2019). İlk evlilik yaşının artması ile birlikte, bireylerin evlilik öncesi deneyimledikleri romantik aşk için ayrılan süre birçok beliren yetişkin için on yıldan fazla sürmektedir (Carver, Joyner ve Udry, 2003). Bu uzun süre, beliren yetişkinlerin romantik ilişkilerinde daha fazla değişkenliğe ve kişilerarası deneyime olanak sağlamaktadır. Bu değişimler göz önüne alındığında, beliren yetişkinlerin romantik ilişkilerini anlamak araştırmacılar için ilgi çekici bir araştırma konusu haline gelmektedir.

Son yıllarda psikolojik sağlık alan yazınında giderek artan bir ilgi olsa da, aşk teması sanat dallarında uzun yıllardır en sık işlenen konulardan biridir. Gerçek aşkı bulmanın ve bir ilişki kurmanın önemi kitaplar, filmler, televizyon programları, oyunlar, gazete ve dergilerde sıklıkla örneklenmektedir. Aşkın evrensel bir doğası olmasına rağmen, asırlar boyunca her kültürün aşka atfettiği anlam ve işlev farklılık göstermektedir (Jankowiak ve Fisher, 1992). Türkiye'nin kendine özgü sosyokültürel özellikleri göz önüne alındığında, Yeşilçam melodramlarında romantik aşk çatışmaları genellikle sosyoekonomik sınıf ve kültür temellidir; olay örgüsü çiftin bir araya gelmesini geciktiren engellerin aşılması üzerine kuruludur ve hikâye çoğunlukla mutlu sonla biter (Ulusay, 2003). Yeşilçam romantik güldürüleri ve kültürel temsillerini inceleyen Bayram (2002) romantik aşkı, "doyurulması engellenen, nesnesi ile öznesi arasında hep bir uzaklık bulunan, hayallerde yaşatılan aşk" sözleriyle tanımlamaktadır. Yeşilçam filmlerine kaynaklık eden yerli aşk romanı geleneğinde de Kerime Nadir, Güzide Sabri Aygün, Esat Mahmut Karakurt ve Muazzez Tahsin Berkand gibi yazarlar aşkı uğrunda ölünecek en yüce değer olarak idealleştirerek gerçekdışı, olağanüstü boyutlara taşır (Çakır, 2017). Klasik Türk edebiyatında ise şairler, aşkı çeşitli benzetmeler, mecazlar, betimlemeler yoluyla aşkı anlatmaya çalışmışlardır. Bazıları aşkı bela olarak tanımlarken bir kısmı ise sefa olarak nitelendirmiştir (Kola, 2016).

İlgili alan yazın incelendiğinde romantik aşkı kavramsallaştırmaya çalışan pek çok yaklaşımın, aşkın öznel ve karmaşık bir doğaya sahip olduğu konusunda hemfikir olduğu görülmektedir (Lee, 1988; Marston ve ark., 1998; Sternberg ve Grajek, 1984; Sternberg, 1986; 1995; 1996). Lee (1977) çok boyutlu aşk stilleri olarak isimlendirdiği kuramında eros (tutkulu aşk), ludus (oyun gibi aşk), storge (arkadaşça aşk) olmak üzere üç farklı birincil aşk türü olduğunu belirtir ve her aşk türünü bir renkle temsil ederek tıpkı doğada bulunan üç ana rengin çeşitli şekillerde bir araya gelmesinin diğer renkleri oluşturması gibi birincil aşk türlerinin bir araya gelerek mania (bağımlı aşk), pragma (mantıklı aşk) ve agape (özgeci aşk) ismini verdiği ikincil aşk türlerini oluşturduğunu ileri sürer. Sternberg'in (1986) yakınlık (intimacy), tutku (passion) ve karar/bağlılık (decision/commitment) olmak üzere üç ana bileşenden oluşan üçgen aşk kuramında aşksızlık (nonlover), hoşlanma (liking), delicesine aşk (infatuated love), boş aşk (empty love), romantik aşk (romantic love),

dostça aşk (companionate love), aptalca aşk (fatuous love) ve mükemmel aşk (consummate love) olmak üzere sekiz farklı aşk stili yer almaktadır. Yakın ilişkilere dair önde gelen yaklaşımlardan bir diğeri ise yetişkin bağlanma teorisidir. Bowlby (1969) ve Ainsworth, Blehar, Waters ve Wall (1978) tarafından bebeklerde bağlanma tipleri üzerinde yürütülen teori ve araştırmalardan yola çıkan Bartholomew ve Horowitz (1991), dörtlü bağlanma modeli diye isimlendirdiği yetişkin bağlanma modelini tanımlamış ve güvenli, saplantılı, kayıtsız ve korkulu olmak üzere dört bağlanma modeli ileri sürmüştür.

Yakın ilişkilerin önemli bir özelliği de ilişkiye dair inançların tarafsız olmaktan çok sevgi, aşk gibi duyguların yanı sıra öfke, kıskançlık ve hatta nefret gibi güçlü duyguları da içeren yargıları barındırmasıdır (Fletcher, 2002, s.77). Romantik ilişkilerin medyada nasıl yansıtıldığı incelendiğinde, aşkın sıklıkla kıskançlık, kontrol ve şiddet bağlamı içinde sunulduğu görülmektedir (Bonomi ve ark., 2013; Collins ve Carmody, 2011). Medyada şiddet barındıran ilişkilerin sıklıkla yer alması, bazı kadınların partnerinin kontrol davranışlarını aşk ve yakınlık işareti olarak algılamasına neden olabilmektedir (Chung 2005; Donovan ve Hester 2010; Fraser 2005; Power ve ark., 2006). Birçok genç kadının, kız arkadaşına ne giyeceğini veya nasıl davranacağını söyleyen bir erkeğin ona önem verdiğine inandığı bildirilmektedir (Chung, 2005).

Bireyler, ilişkilerin nasıl olması gerektiği, hangi özelliklerin onları tatmin ettiği, partnerlerinin davranışlarını hangi kurallara göre yönlendirmesi gerektiği gibi önceden var olan bazı inançlarla ilişkiye girerler (Sprecher ve Metts, 1999). İlişkiye dair bu genelleştirilmiş inançları ifade etmek için ilişkiye dair şemalar (Baldwin, 1992; Fiske, 1992), romantik ilişki mitleri (Carrascosa, Cava, Buelga, ve de Jesus, 2019; Masanet, Medina-Bravo, ve Ferrés, 2018; de Roda, Martínez-Iñigo, De Paul, ve Yela, 1999), ilişkiler hakkında gerçekçi olmayan veya irrasyonel standartlar, inançlar ve beklentiler (Bass, Drake, ve Linney, 2007; Sharp, ve Ganong, 2000), ilişki inançları (Fletcher, ve Kininmonth, 1992), işlevsiz ilişki inançları (Eidelson ve Epstein, 1982), yakın ilişki korkusu (Lutwak, 1985) gibi çeşitli terimler kullanılmaktadır. Diğer çiftleri gözlemleyerek ya da geçmiş ilişki deneyimlerini kullanarak oluşturulan bu inançlar, bireyin mevcut ilişkisinde nasıl düşündüğünü ve davrandığını etkilemektedir (Sharp ve Ganong, 2000). Yapılan çalışmalar, romantik inançların partnere duyulan aşk (Sprecher ve Metts, 1989; 1999), sevgi tarzları (C. Hendrick ve Hendrick, 1986), ilişki doyumu (Jones ve Cunningham, 1996; Sprecher ve Metts, 1999), evlilikten memnuniyetsizlik (Bradbury ve Fincham, 1988) ve bağlılık (Sprecher ve Metts, 1999) ile ilişkili olduğunu göstermektedir.

Beliren yetişkinlik döneminde kazanılan ilişkisel yetenekler ve romantik beceriler, daha sonraki yetişkin ilişkilerinde yakınlık ve ilişkinin sürdürülmesi için temel oluşturmaktadır (Shulman, Davila ve Shachar-Shapira, 2011). Ergenlik döneminde görece kısa süreli ve geçici olan romantik ilişkilerin aksine, beliren yetişkinlik dönemindeki romantik ilişkilerin daha çok bireyin ileride aile kuracağı ve çocuk sahibi olacağı eşini seçmeye yönelik olması (Arnett, 2004; 2007) bu dönemdeki romantik aşka dair inançların incelenmesini önemli kılmaktadır. Tatmin edici yakın ilişkiler kurabilmenin önemi göz önüne alındığında, bu ölçeğin beliren yetişkinlik dönemindeki bireylerin romantik aşka dair inançlarının incelenmesinde alan yazına önemli bir katkı sağlayacağı düşünülmektedir.

Yöntem

Katılımcılar

Araştırmanın çalışma grubunu 216'sı kadın (% 72), 84'ü erkek (% 28) toplam 300 üniversite öğrencisi oluşturmaktadır. Manisa Celal Bayar Üniversitesi'nde öğrenim gören katılımcı öğrencilere uygun örnekleme yöntemiyle ulaşılmıştır. Çalışmaya dahil edilme ölçütü olarak orijinal ölçeğin geliştirildiği

çalışmadaki gibi “son bir yıl içinde en az bir ay süren bir romantik ilişkisi olmak” kullanılmıştır. Katılımcı üniversite öğrencilerinin yaşları 18 ile 34 arasında değişmekte olup yaş ortalaması 21.18’dir (S=1.88).

Veri Toplama Araçları

Romantik Aşk Mitleri Ölçeği (RAMÖ): Lara ve Gomez-Urrutia (2019) tarafından geliştirilen ölçek gençlerin romantik aşk mitlerine ilişkin inançlarını değerlendirmektedir. 10 maddeden oluşan ölçme aracı 5’li Likert tipinde (1= “tamamen katılmıyorum”, 5= “tamamen katılıyorum”) bir öz-bildirim ölçeğidir. Ölçek, idealize etme (4 madde) ve aşkın istismarı (6 madde) olmak üzere iki boyutlu bir yapıya sahiptir. Ölçeğin geliştirildiği örnekleme, Cronbach alfa güvenirlik katsayısı idealize etme alt ölçeği için .73, aşkın istismarı alt ölçeği için .82 olarak hesaplanırken, McDonald omega güvenirlik katsayısı idealize etme alt ölçeği için .78, aşkın istismarı alt ölçeği için .88 olarak rapor edilmiştir. Bu çalışmada ölçeğin Cronbach alfa güvenirlik katsayısı idealize etme boyutu için .74, aşkın istismarı boyutu için .76 olarak hesaplanırken, McDonald omega güvenirlik katsayıları ise sırasıyla .76 ve .77’dir.

Yakın İlişkilerde Şiddete Yönelik Tutum Ölçeği-Gözden Geçirilmiş Formu (YİŞTÖ-GG): Fincham, Cui, Braithwaite ve Pasley (2008) tarafından geliştirilen ölçeğin Türkçeye uyarlanması Toplu-Demirtaş, Hatipoğlu-Sümer ve Fincham (2017) tarafından yapılmıştır. 5’li likert tipindeki ölçek 17 maddeden oluşmaktadır. Ölçekten alınan yüksek toplam puanlar, yakın ilişkilerde psikolojik ve fiziksel şiddete yönelik daha kabul edici tutumları yansıtmaktadır. Ölçek hem üç hem de iki boyutlu şekilde kullanılabilir. Ölçeğin temelde; şiddet, kontrol ve istismar olarak adlandırılan üç alt boyutlu bir yapıya sahiptir. Ölçeğin Türkçe formunun tamamına ilişkin Cronbach alfa güvenirlik katsayısı .72, şiddet, kontrol ve istismar alt boyutları için .72, .62 ve .65 olarak rapor edilmiştir (Toplu-Demirtaş ve ark., 2017). Bu çalışmada ölçeğin tamamına ilişkin Cronbach alfa güvenirlik katsayısı .74; şiddet, kontrol ve istismar alt boyutları için .67, .68 ve .63 olarak bulunmuştur.

Algılanan Romantik İlişki Kalitesi Ölçeği (ARİKÖ): Fletcher, Simpson ve Thomas (2000) tarafından romantik ilişkinin genel kalitesine ilişkin algılarını ölçmek üzere Algılanan İlişki Kalitesi Yapıları Envanteri’nde yer alan doyum, adanmışlık, yakınlık, güven, tutku ve aşk alt boyutlarının temsil gücü en yüksek birer maddesi kullanılarak geliştirilmiştir. 7’li likert tipinde 6 maddeden oluşan ölçek tek boyutlu yapıdadır. ARİKÖ’den alınan puanların artması, algılanan genel romantik ilişki kalitesinin yükseldiğine işaret etmektedir. Ölçeğin Türkçeye uyarlanması Sağkal ve Özdemir (2018) tarafından gerçekleştirilmiştir. Orijinal ölçeğin tek boyutlu yapısı Türkçe formunda da doğrulanmıştır. Orijinal ölçeğin geliştirilme çalışmalarında Cronbach alfa güvenirlik katsayı .85 ve .88 iken (Fletcher ve ark., 2000), Türkçe formunun güvenirlik katsayısı .86, test-tekrar test güvenirliği .81 olarak bulunmuştur (Sağkal ve Özdemir, 2018). Bu çalışmada ise ölçeğin Cronbach alfa güvenirlik katsayısı .87 olarak bulunmuştur.

İşlem

Çalışmanın amacı doğrultusunda öncelikle orijinal ölçeğin Türkçeye uyarlanmasına ilişkin Laura Lara’dan gerekli izinler alınmıştır. Farklı bir ülkede geliştirilmiş ölçme araçlarının yeni bir ülkeye, kültüre uyarlanması sürecinde orijinal ölçek ile ölçeğin hedeflenen dildeki versiyonu arasında bir denklik sağlanması temel hedeftir. RAMÖ’nün kültürümüze uyarlanması sürecinde Borsa, Damásio, Bandeira (2012) ve Hambleton (2005) tarafından psikoloji alanındaki ölçme araçlarının farklı kültürlerle uyarlanmasına ilişkin önerileri takip edilmiştir. Öncelikle ölçeğin orijinal versiyonunun Türkçeye çevirisi biri alan uzmanı (Rehberlik ve Psikolojik Danışmanlık Alanı) biri alan dışından (İngiliz Dili Edebiyatı)

olmak üzere iki farklı kişi tarafından yapılmıştır. Ardından iki çevirmen ve araştırmacılar bir araya gelerek elde edilen çevirileri değerlendirmişlerdir. Çevirilerdeki farklılıklar hakkında yapılan değerlendirme sonucunda üzerinde görüş birliği sağlanan bir çeviriye ulaşılmıştır. Rehberlik ve Psikolojik Danışmanlık ve Türkçe alanlarından iki uzmandan da görüş alınarak ölçeğin pilot uygulamada kullanılacak formu elde edilmiştir. 20 üniversite öğrencisinden oluşan küçük bir grupla ölçeğin bu formunun pilot uygulaması gerçekleştirilmiştir. Pilot uygulama sonrasında alınan geribildirimler doğrultusunda ölçek maddelerin açık ve anlaşılır olduğu sonucuna ulaşılmıştır. Tüm bu aşamaların ardından ölçme aracının geçerlik ve güvenirlik çalışmasında kullanılacak nihai formu elde edilmiştir.

Katılımcılara, araştırmacılar tarafından çalışmanın amacı hakkında bilgi verilip sözlü izinleri alındıktan sonra ölçeğin Türkçe nihai formu ve katılımcıların demografik bilgilerini içeren kişisel bilgi formu uygulanmıştır. Test-tekrar test güvenirlik çalışması kapsamında ise ölçeğin nihai formu ilk uygulamadan 4 hafta sonrasında gönüllü 112 üniversite öğrencisine tekrar uygulanmıştır.

Verilerin Analizi

Geçerlik ve güvenirliğe ilişkin analizlere geçilmeden önce veri setindeki kayıp değerleri belirlemeye yönelik olarak veri tarama işlemi gerçekleştirilmiştir. Betimleyici istatistikler incelenerek veri setinde kayıp değerler olmadığı belirlenmiştir. Asıl analizler öncesinde son olarak da tek ve çok değişkenli normallik varsayımları kontrol edilmiştir (Tabachnick ve Fidell, 2013).

Veri setinin analizler için uygun olduğunun anlaşılmasının ardından RAMÖ Türkçe formunun yapı geçerliği, ölçüt bağıntılı geçerliği ve güvenirliği incelenmiştir. Ölçme aracının yapı geçerliği kapsamında doğrulayıcı faktör analizi (DFA) yapılmıştır. Örneklem büyüklüğünün DFA için yeterliliğinin değerlendirilmesinde Kritik N değeri (Critical N-CN) kullanılmıştır (Hoelter, 1983). Veri seti için Kritik N değeri 172 olarak hesaplanmıştır. 300 üniversite öğrencisinden oluşan çalışma grubunun DFA için yeterli olduğu belirlenmiştir. DFA sonucunda elde edilen modelin uyum iyiliğinin değerlendirilmesinde χ^2/sd , GFI, RMSEA, AGFI ve CFI indeksleri rapor edilmiştir (Brown, 2006). Bu kapsamda, χ^2/sd sonucunda elde edilen değer 3' ün altında olması; AGFI, CFI ve GFI değerlerinin .90'dan yüksek olması; RMSEA değerinin .08' e eşit veya altında olması eşik değerler olarak kabul edilmiştir (Browne ve Cudeck, 1993; Hair, Black, Babin ve Anderson, 2010; Hooper, Coughlan ve Mullen, 2008).

Ölçüt-bağıntılı geçerliğin incelenmesi kapsamında, RAMÖ ile ölçüt olarak belirlenen değişkenler arasındaki ilişkileri değerlendirmek için Pearson momentler çarpımı korelasyon katsayıları kullanılmıştır. Güvenirlik analizleri kapsamında, Cronbach alfa, McDonald omega ve test-tekrar test güvenirlik katsayıları hesaplanmıştır. McDonald omega katsayısı, Cronbach alfa kadar yaygın kullanılan bir güvenirlik katsayısı olmamakla birlikte hem ölçme aracının orijinal formunun geliştirilmesi çalışmasında kullanılması hem de madde faktör yüklerinin eşit olmadığı ölçmelerde daha yansız sonuçlar verebilmesi nedeniyle bu çalışmada hesaplanmıştır (Raykov, 2001; Yurdugül, 2006).

Bulgular

Yapı Geçerliği

Orijinalinde iki boyutlu olan RAMÖ' nün Türkçe formunun yapı geçerliğini incelemek için DFA yapılmıştır. DFA sonucunda elde edilen iki faktörlü üç modelin uyum indeksleri Tablo 1'de, en iyi uyuma sahip modele ilişkin yol diyagramı Şekil 1'de sunulmuştur.

Tablo 1
RAMÖ Türkçe Formuna İlişkin DFA Uyum İndeksleri

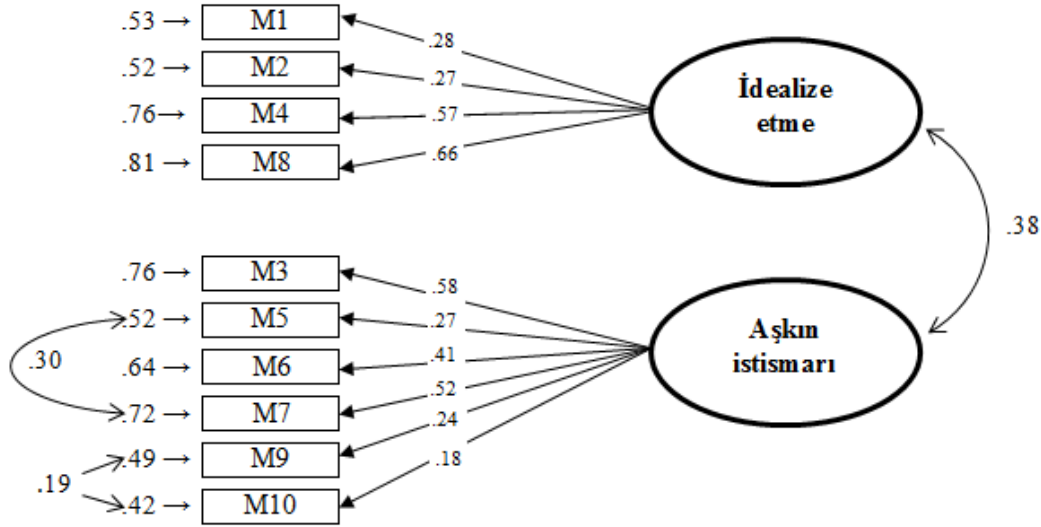
	sd	χ^2	χ^2/sd	RMSEA	GFI	AGFI	CFI
Model 1 2 faktörlü yapı	34	117.02*	3.44	.09	.93	.89	.89
Model 2 2 faktörlü yapı 1 modifikasyon ^a ile	33	102.55*	3.10	.09	.94	.89	.91
Model 3(son model) 2 faktörlü yapı 2 modifikasyon ^b ile	32	93.25*	2.91	.08	.94	.90	.92

^aAynı faktörde bulunan madde 5 ile 7' nin hata varyansları ilişkilendirilmiştir.

^bİlk modifikasyona ek olarak yine aynı faktörde bulunan madde 9 ile 10'un hata varyansları ilişkilendirilmiştir.

* $p < .001$

Gerçekleştirilen ilk DFA sonucunda RAMÖ Türkçe formunun orijinal ölçek ile uyumlu şekilde iki faktörlü bir yapıya sahip olduğu ve ölçek maddelerinin orijinal ölçek ile uyumlu bir şekilde bu iki faktöre dağıldıkları görülmüştür. Buna karşın uyum indekslerinin, Browne ve Cudeck (1993), Hair ve ark. (2010), Hooper ve ark. (2008) tarafından ortaya konan kriterler ışığında istenen düzeyde olmadığı belirlenmiştir. Bu aşamada modelin uyum indekslerini iyileştirmek amacıyla modifikasyon önerileri değerlendirilmiştir (Schreiber, Nora, Stage, Barlow ve King, 2006). Modifikasyon önerileri değerlendirildiğinde aynı faktörde bulunan 5. ve 7. maddeler, 9. ve 10. maddeler arasında olmak üzere iki modifikasyon önerisi olduğu görülmüştür. Modifikasyonların uygulanabilmesi için kuramsal ya da mantıksal çerçevede güçlü dayanaklara ihtiyaç olduğundan dolayı (Çokluk, Şekercioğlu ve Büyüköztürk, 2010) modifikasyon önerileri bu kapsamda değerlendirilerek madde çiftleri aynı faktörde yer aldığından ve anlamsal olarak benzer ifadeler içerdiğinden bu modifikasyonların yapılmasına karar verilmiştir. Bir başka deyişle madde çiftlerinin arasında gizil bir ilişkinin kabul edilebilir olduğu değerlendirilmiş ve modifikasyon önerilerinin dikkate alınmasına karar verilmiştir. Çokluk, Şekerci ve Büyüköztürk (2010) birden fazla modifikasyon önerisinin dikkate alınacağı durumlardan modifikasyonların teker teker uygulanmasını önermektedir. Bu doğrultuda önce madde 5 ile 7'nin hata varyanslarının ilişkilendirildiği tek modifikasyonlu model (model 2) sonrasında bu modifikasyona ek madde 9 ve 10' un da hata varyanslarının ilişkilendirildiği iki modifikasyonlu model (model 3) test edilmiştir. Modifikasyon indeksi, maddeleri hata varyansları arasındaki yüksek korelasyonu gösterirken modele yeni bir parametre eklenmesi sonucunda χ^2 değerinde düşüşün olması gerekir (Sümer, 2000). Model 1, model 2 ve model 3 için χ^2 değerleri incelendiğinde bu değerde düşüş olduğu, χ^2 farkı testine göre de bu düşüşün anlamlı olduğu görülmektedir. Model 1 ve model 2 arasındaki χ^2 değişimi ($\Delta\chi^2$) 14.47, χ^2/sd değişimi ($\Delta\chi^2/sd$) .34 hesaplanırken, model 2 ve model 3 arasındaki χ^2 değişimi ($\Delta\chi^2$) 9.3, χ^2/sd değişimi ise .19 olarak bulunmuştur. DFA sonuçları, χ^2 değerindeki anlamlı düşüşlerin de işaret ettiği üzere modifikasyonların uyum indekslerinde iyileşme sağladığını ve iki modifikasyon uygulanan iki faktörlü yapının (model 3) en iyi uyum indekslerine sahip olduğunu göstermiştir. Elde edilen uyum indeksleri, Browne ve Cudeck (1993); Hair, Black, Babin ve Anderson (2010); Hooper ve ark. (2008) tarafından önerilen eşik değerlere göre incelendiğinde RAMÖ Türkçe formunun kabul edilebilir uyum gösterdiği söylenebilir.

Şekil 1. RAMÖ Türkçe Formuna İlişkin Yol Diyagramı

Şekil 1 incelendiğinde dört maddenin (1., 2., 4. ve 8. maddeler) idealize etme faktöründe, altı maddenin ise (3., 5., 6., 7., 9. ve 10. maddeler) aşkın istismarı faktöründe yük verdikleri görülmektedir. Maddelerin faktör yüklerinin .42 ila .81 aralığında değiştiği ve tüm maddelerin faktör yükü bakımından eşik değer olarak kabul edilen .40'ın (Tabachnick ve Fidell, 2013) üzerinde faktör yüküne sahip oldukları belirlenmiştir.

Ölçüt-bağıntılı Geçerlik

Ölçüt- bağıntılı geçerlik analizleri kapsamında RAMÖ' nün alt boyutları idealize etme ve aşkın istismarı ile ölçüt değişkenler olan yakın ilişkilerde şiddete yönelik tutumlar (YİŞTÖ-GG) ve ilişki kalitesi (ARİKÖ) arasındaki ilişkilere bakılmıştır (Tablo 2).

Tablo 2

RAMÖ Türkçe Formu (İdealize etme ve Aşkın İstismarı), YİŞTÖ-GG (Yakın İlişkilerde Şiddete Yönelik Tutumlar), ARİKÖ (İlişki Kalitesi) Arasındaki Korelasyon Değerleri

Değişkenler	1	2	3	4
1. İdealize etme	-	.35**	-.04	.19**
2. Aşkın istismarı		-	.40**	-.16**
3. Yakın ilişkilerde şiddete yönelik tutumlar			-	-.09*
4. İlişki kalitesi				-

* $p < .05$ ** $p < .01$

Pearson korelasyon analizi sonuçları RAMÖ alt boyutlarından idealleştirme ile ARİKÖ ile ölçülen ilişki kalitesi arasında pozitif yönde anlamlı bir ilişki olduğuna ($r = .19, p < .01$) işaret etmektedir. RAMÖ alt boyutlarından aşkın istismarı ile ARİKÖ ile ölçülen ilişki kalitesi arasında negatif yönde ($r = -.160, p < .01$); YİŞTÖ-GG ile ölçülen yakın ilişkilerde şiddete yönelik tutumlar arasında pozitif yönde anlamlı bir ilişki olduğu belirlenmiştir ($r = .40, p < .01$).

Güvenirlilik

Ölçme aracının güvenirliği Cronbach alfa güvenirlik katsayısı ile incelenmiştir. RAMÖ Türkçe Formunun Cronbach alfa güvenirlik katsayısı idealize etme boyutu için .74, aşkın istismarı boyutu için .76 olarak hesaplanırken, McDonald omega güvenirlik katsayıları ise sırasıyla .76 ve .77'dir. Her bir maddeye ilişkin ortalama ve standart sapma değerleri ile madde toplam puan korelasyonları Tablo 3'de yer almaktadır.

Tablo 3

RAMÖ Türkçe Formuna İlişkin Betimleyici İstatistikleri ve Madde Toplam Korelasyonları

Faktör	Madde no	Madde	Ort.	S	Düzeltilmiş madde toplam korelasyonu
İdealize etme	1	Bir yerlerde, her insanın kaderinde birisi vardır.	4.29	.78	.67
	2	Aşkın gözü kördür.	3.74	.96	.70
	4	Gerçek aşk, her engeli aşabilir.	4.10	.92	.79
	8	Sonunda, aşk daima kazanır.	3.70	.98	.81
Aşkın istismarı	3	Kıskançlık, aşkın bir göstergesidir.	2.07	.87	.76
	5	Seven insan, sevdiğini incitir.	1.32	.66	.58
	6	Kavga aşkın tuzu biberidir.	2.02	.86	.73
	7	Kıskançlık yoksa, aşk da yoktur	1.73	.83	.70
	9	Aşık olmak, acı çekmektir.	1.76	.93	.69
	10	Aşk her şeyi affeder.	1.63	.77	.60

Güvenirlilik analizleri kapsamında test tekrar test güvenirlik katsayısı da hesaplanmıştır. 112 katılımcı ile dört hafta sonra tekrarlanan ölçüm sonucunda test tekrar test güvenirlik katsayısı idealize etme boyutunda .79, aşkın istismarı boyutunda .72 olarak bulunmuştur.

Tartışma

Bu araştırmanın amacı, gençlerin romantik aşk mitlerine ilişkin inançlarını değerlendirmek amacıyla Lara ve Gomez-Urrutia (2019) tarafından geliştirilen RAMÖ'nün Türkçeye uyarlanmasıdır. Bu araştırma sonucunda elde edilen bulgulardan ilki ölçeğin idealize etme ve aşkın istismarı olarak tanımlanan iki faktörlü yapısının Türkiye örneklemini üzerinde de doğrulandığını göstermektedir. Bu araştırmadan elde edilen bir diğer bulgu; ölçüt geçerliği kapsamında uygulanan Yakın ilişkilerde şiddete yönelik tutumlar ölçeği ile RAMÖ Aşkın İstismarı alt boyutu arasında pozitif yönde anlamlı bir ilişki olduğunu diğer alt boyut olan idealize etme arasında ise anlamlı bir ilişki olmadığını ortaya koymaktadır. Ölçeğin orijinal formunda da flört şiddeti ölçeği, ölçüt geçerliği kapsamında uygulanmış ve bu araştırmada flört şiddeti ölçeğinin alt boyutu olan agresyon ile idealize etme boyutu arasında istatistiksel olarak anlamlı bir ilişki bulunmazken bu boyut ile aşkın istismarı boyutu arasında pozitif yönde anlamlı bir ilişki olduğu bulunmuştur (Lara ve Gomez-Urrutia, 2019). RAMÖ Aşkın İstismarı boyutunda yer alan maddeler incelendiğinde 5. madde olan "Seven insan sevdiğini incitir", 6. madde olan "Kavga aşkın tuzu biberidir" ya da 3. madde olan "Kıskançlık aşkın bir göstergesidir" gibi maddelerin yer aldığı ve bu maddelerin şiddete yönelik tutumlarla da ilişkilendirilebilir olduğu düşünülmektedir. Giordano ve ark. (2010) romantik ilişkilerinde şiddet olan ve olmayan gruplar üzerinden yaptığı bir karşılaştırmada ilişkisinde şiddet yaşayanların ilişki dinamiklerinde

kıskançlık, sözel çatışma gibi davranışların daha sıklıkla bulunduğunu belirlemiştir. Bookwala ve ark. (1992) üniversite öğrencileri ile yaptıkları bir araştırma sonucunda romantik ilişkide kıskançlığın flört şiddetinde yordayıcı değişkenlerden biri olduğunu belirlemişlerdir. Henton ve ark. (1983) tarafından yapılan bir araştırmada flört şiddetine maruz kalan üniversite öğrencilerinin %26.5'inin şiddeti aşkın bir göstergesi olarak yorumladıkları belirlenmiştir. Charkow ve Nelson'ın (2000) kadın üniversite öğrencileri ile yaptıkları araştırma sonucunda da flört şiddeti ile sağlıklı olmayan ilişki senaryolarına sahip olma arasında ilişki bulunduğu belirlenmiştir. Bu bulgular ışığında değerlendirildiğinde aşkın istismarı ile şiddet arasında bir ilişki olması beklendik yönde bir sonuç olarak yorumlanabilir.

Bu araştırmada ölçüt geçerliği kapsamında ilişki kalitesi ölçeği de uygulanmış ve korelasyon analizi sonucunda idealize etme ile ilişki kalitesi arasında pozitif yönde anlamlı bir ilişki bulunmuştur. Benzer şekilde, ölçeğin orijinal formunda da idealize etme ile ilişki kalitesi arasında pozitif yönde anlamlı bir ilişki bulunmuştur (Lara ve Gomez-Urrutia, 2019). İdealize etme boyutunda yer alan maddeler (örn. Madde 2 - aşkın gözü kördür. Madde 4 - gerçek aşk, her engeli aşabilir.) dikkate alındığında aşka yönelik olumlu yanılsama oluşturanın olduğu görülmektedir. İlişkiye bu denli olumlu bakmanın ilişki kalitesi ile pozitif yönde ilişkili olması aslında beklendik yönde bir sonuçtur. Swami ve ark. (2009) tarafından yapılan bir araştırmada da "aşkın gözü kördür" kalıpyargısına sahip olanların partnerlerini daha çekici buldukları belirlenmiş, aynı araştırmada ilişki doyumlarının da daha yüksek olduğu belirlenmiştir. Murray ve ark. (1996) yapılan boylamsal araştırmada partnerlerini idealize edenlerin ilişkilerinde çatışma yaşasa bile ilişkilerinin uzun süreli olduğu, ilişkilerindeki doyumun ise yıllar içerisinde arttığı bulunmuştur. Bu yönüyle değerlendirildiğinde elde edilen bu bulgunun ölçüt geçerliği açısından önemli olduğu düşünülmektedir.

Ölçüt geçerliği sonucunda elde edilen bir diğer bulgu, aşkın istismarı ile ilişki kalitesi arasında negatif yönde anlamlı bir ilişki olduğunu göstermektedir. Ölçeğin orijinal formunda da aşkın istismarı ile ilişki kalitesi arasında negatif yönde anlamlı bir ilişki bulunmuştur (Lara ve Gomez-Urrutia, 2019). Tutkulu aşk, ilişki bağımlılığı, aşk bağımlılığı veya karasevda gibi farklı isimlerle tanımlanan yakın ilişkilerdeki sağlıklı olmayan dinamikler bireylerin nasıl yaşadıkları ve etkileşimde bulundukları ile ilişkilidir. Aşkın istismarı boyutunda yer alan maddeler de bir ilişkideki sağlıklı olmayan yönleri göstermektedir. İlişkilerde bu dinamikler ortaya çıktığında aslında gerçek yakınlıktan uzaklaşmaktadır (Charkow ve Nelson, 2000). Bu bağlamda değerlendirildiğinde de aşkın istismarı ile ilişki kalitesi arasında negatif yönde bir ilişki olması anlaşılır hale gelmektedir.

RAMÖ'nün güvenirliğine ilişkin bulgular değerlendirildiğinde de madde toplam puan korelasyonlarının, Cronbach alfa güvenirlik katsayısının ve tek tekrar test güvenirlik katsayısının iyi bir güvenirliğe işaret ettiği görülmektedir (Cronbach, 1951; Nunnally ve Bernstesen, 1994). Aynı zamanda elde edilen idealize etme alt ölçeğine ilişkin elde edilen Cronbach alfa güvenirlik katsayısının ölçeğin orijinalindeki katsayıdan daha yüksek olduğu aşkın istismarın alt ölçeğinin alfa değerinden ise daha düşük olduğu görülmektedir (Lara ve Gomez-Urrutia, 2019). Bu farkın kaynağının ise örneklem büyüklüğü ile katılımcı yaş grupları ile ilişkili olduğu düşünülmektedir. Ölçeğin orijinalinde hem lise hem üniversite grupları ile çalışırken bu araştırmada sadece üniversite grubu üzerinden araştırma yürütülmüştür.

Romantik ilişki doyumunu (Curun, 2001), romantik ilişkilerde akılcı olmayan inançlar (Sarı ve Korkut-Owen, 2005), romantik kıskançlık (Demirtaş, 2004) gibi ölçme araçlarına ilişkin ölçek geliştirme ve uyarlama çalışmaları yapılmış olmasına rağmen romantik ilişkilerde aşk mitlerini değerlendirmeye yönelik Türkçe alanyazında bir ölçme aracı olmaması sebebiyle bu çalışmanın alanyazına katkı sağladığı düşünülmektedir. Böylelikle romantik aşk mitleri ile ilişkili değişkenleri belirlemeye yönelik ilişkisel araştırmalar yapılabileceği gibi romantik aşk mitlerini azaltmaya ve sağlıklı romantik ilişki dinamiklerini

geliştirmeye yönelik yarı-deneysel çalışmalar da yapılabilir. Gerek idealize etme gerekse aşkın istismarına yönelik bakış açısı geliştirmede önceki deneyimlerin etkisi olabilir. Sosyal öğrenme kuramı bağlamında (Bandura, 1977) açıklamaya çalışırsak ebeveynlerin ilişki dinamiklerinde şiddeti gören çocuklar aşkı bu şekilde idealize edebilirler. Bu yapının daha iyi anlaşılması için de açıklayıcı karma araştırma deseni kullanılarak romantik aşk mitleri ölçeğinden yüksek ve düşük puan alan katılımcılarla yapılacak nitel görüşmelerin konunun daha iyi anlaşılmasına olanak sağlayabileceği düşünülmektedir.

Araştırmadan elde edilen bulguların değerlendirilmesinde araştırmanın sınırlılıkları da göz önünde bulundurulmalıdır. Araştırmanın örnekleminin yalnızca bir devlet üniversitesinde okuyan öğrencilerden oluşması elde edilen bulguların genellenebilirliğini sınırlandırmaktadır. Bununla birlikte araştırmanın örnekleminin hali hazırda bir romantik ilişkisi olan üniversite öğrencilerinden oluşması da araştırmanın bir diğer sınırlılığı olarak kabul edilebilir. İlişkisi olmayan üniversite öğrencilerinin romantik aşk mitlerine inanma düzeyinde, ilişkide olup olmama durumu da etkili olabilir. Bu nedenle daha geniş ve farklı özelliklerdeki bir örneklem grubu ile araştırmanın tekrarlanması daha genellenebilirliği yüksek bulgular elde edilmesini sağlayabilir. Araştırmanın bir diğer sınırlılığı, yapı geçerliğinin incelenmesinde cinsiyete göre ölçüm değişmezliğinin incelenmemiş olmasıdır. Kesitsel araştırma deseni üzerinden öz bildirime dayalı olarak veri toplanması da çalışmanın bir diğer sınırlılığı olarak karşımıza çıkmaktadır.

Sonuç olarak, geçerlik çalışması kapsamında yapı geçerliği ve ölçüt bağıntılı geçerliğin, güvenilirlik çalışması kapsamında madde toplam puan korelasyon katsayıları, Cronbach alfa güvenilirlik katsayısı ve test tekrar test güvenilirlik katsayısının incelendiği bu araştırmadan elde edilen bulgular RAMÖ'nün Türkçe formunun geçerli ve güvenilir bir ölçme aracı olduğunu göstermektedir.

Kaynaklar

- Ainsworth, M. D., Blehar, M., Waters, E. ve Wall, S. (1978). *Patterns of attachment: A psychological study of the strange Situation*. Psychology Press and Routledge.
- Arnett, J. J. (2000). Emerging adulthood: A theory of development from the late teens through the twenties. *American Psychologist*, 55(5), 469-480. <https://doi.org/10.1037/0003-066X.55.5.469>
- Arnett, J. J. (2004). *Emerging adulthood: The winding road from the late teens through the twenties*. New York: Oxford University Press.
- Arnett, J. J. (2007). Afterword: Aging out of care — Toward realizing the possibilities of emerging adulthood. *New Directions for Youth Development*, 113, 151-161. <https://doi.org/10.1002/yn.207>
- Baldwin, M. W. (1992). Relational schemas and the processing of social information. *Psychological Bulletin*, 112(3), 461-484. <https://doi.org/10.1037/0033-2909.112.3.461>
- Bandura, A. (1977). Self-efficacy: toward a unifying theory of behavioral change. *Psychological Review*, 84(2), 191-215. <https://doi.org/10.1037/0033-295X.84.2.191>
- Bartholomew, K. ve Horowitz, L. M. (1991). Attachment styles among young adults: a test of a four-category model. *Journal of Personality and Social Psychology*, 61(2), 226-244.
- Bass, B. L., Drake, T. R. ve Linney, K. D. (2007). Impact of an intimate relationships class on unrealistic relationship beliefs. *Journal of Family and Consumer Sciences*, 99(1), 52-59.
- Bayram, N (2002). *Yeşilçam romantik güldürüleri ve kültürel temsiller*. Eskişehir: T.C. Anadolu Üniversitesi Yayınları No: 1346.
- Bonomi, A. E., Altenburger, L. E. ve Walton, N. L. (2013). Double crap! Abuse and harmed identity in Fifty Shades of Grey. *Journal of Women's Health*, 22(9), 733-744. <https://doi.org/10.1089/jwh.2013.4344>.

- Bookwala, J., Frieze, I. H., Smith, C. ve Ryan, K. (1992). Predictors of dating violence: A multivariate analysis. *Violence and Victims*, 7(4), 297-311. <https://doi.org/10.1891/0886-6708.7.4.297>
- Borsa, J.C., Damásio, B.F. ve Bandeira, D.R. (2012) Cross-cultural adaptation and validation of psychology instruments: Some considerations. *Paidéia*, 22(53), 423-432. <https://doi.org/10.1590/1982-43272253201314>
- Bowlby, J. (1969). *Attachment and loss (vol. 1): Attachment*. Basic Books.
- Bradbury, T. N. ve Fincham, F. D. (1988). Individual difference variables in close relationships: A contextual model of marriage as an integrative framework. *Journal of Personality and Social Psychology*, 54(4), 713-721. <https://doi.org/10.1037//0022-3514.54.4.713>
- Brown, T. A. (2006). *Confirmatory factor analysis for applied research*. New York, NY: Guilford Press.
- Browne, M. W. ve Cudeck, R. (1993). Alternative ways of assessing model fit. K. A. Bollenve J. S. Long (Ed.) *Testing structural equation models* içinde (ss.136-162). Sage, Newbury Park, CA.
- Carrascosa, L., Cava, M. J., Buelga, S.ve de Jesus, S. N. (2019). Reduction of sexist attitudes, romantic myths, and aggressive behaviors in adolescents: Efficacy of the DARSİ program. *Psicothema*, 31(2), 121-127. <https://doi.org/10.7334/psicothema2018.245>
- Carver, K., Joyner, K. ve Udry, J. R. (2003). National estimates of adolescent romantic relationships. P. Florsheim (Ed.). *Adolescent romantic relations and sexual behavior: theory, research, and practical implications* içinde (ss. 37-70). Psychology Press.
- Charkow, W. B. ve Nelson, E. S. (2000). Relationship dependency, dating violence, and scripts of female college students. *Journal of College Counseling*, 3(1), 17-28. <https://doi.org/10.1002/j.2161-1882.2000.tb00160.x>
- Chung, D. (2005). Violence, control, romance and gender equality: Young women and heterosexual relationships. *Women's Studies International Forum*, 28(6), 445-455. <https://doi.org/10.1016/j.wsif.2005.09.005>
- Collins, V. E. ve Carmody, D. C. (2011). Deadly love: Images of dating violence in the Twilight Saga. *Journal of Women and Social Work*, 26(4), 382-394. <https://doi.org/10.1177/0886109911428425>
- Cronbach, L. J. (1951). Coefficient alpha and the internal structure of tests. *Psychometrika*, 16(3), 297-334.
- Curun, F. (2001). *The effects of sexism and sex role orientation on relationship satisfaction*. Unpublished master thesis, Middle East Technical University, Institute of Social Sciences, Ankara.
- Çakır, S. (2017). Popüler Romanlardan Yeşilçam Melodramlarına Bir Uyarlama Örneği: Hıçkırık. *SineFilozofi*, 2(3), 79-111.
- Çokluk, Ö., Şekerci, G. ve Büyüköztürk, Ş. (2010). *Sosyal bilimler için çok değişkenli istatistik: SPSS ve LISREL uygulamaları*. Ankara: Pegem Akademi.
- Demirtaş, H. A. (2004). *Yakın ilişkilerde kıskançlık: Bireysel, ilişkisel ve durumsal değişkenler*. Yayınlanmamış doktora tezi, Ankara Üniversitesi, Ankara
- Demirtaş, E. T., Hatipoğlu-Sümer, Z. ve Fincham, F. D. (2017). Intimate partner violence in Turkey: The Turkish intimate partner violence attitude scale-revised. *Journal of Family Violence*, 32(3), 349-356. <https://doi.org/10.1007/s10896-016-9852-9>
- Donovan, C. ve Hester, M. (2010). 'I hate the word victim': An exploration of recognition of domestic violence in same sex relationships. *Social Policy and Society*, 9(2), 279-289. <https://doi.org/10.1017/S1474746409990406>
- Eidelson, R. J. ve Epstein, N. (1982). Cognition and relationship maladjustment: Development of a measure of dysfunctional relationship beliefs. *Journal of Consulting and Clinical Psychology*, 50(5), 715-720. <https://doi.org/10.1037//0022-006x.50.5.715>

- Fincham, F. D., Cui, M., Braithwaite, S. ve Pasley, K. (2008). Attitudes toward intimate partner violence in dating relationships. *Psychological Assessment*, 20(3), 260-269. <https://doi.org/10.1037/1040-3590.20.3.260>
- Fiske, A. P. (1992). The four elementary forms of sociality: framework for a unified theory of social relations. *Psychological Review*, 99(4), 689-723. <https://doi.org/10.1037//0033-295X.99.4.689>
- Fraser, H. (2005). Women, love, and intimacy “gone wrong”: Fire, wind, and ice. *Affilia*, 20(1), 10–20. <https://doi.org/10.1177/0886109904272094>.
- Fletcher, G. J. (2002). *The new science of intimate relationships*. Blackwell Publishing.
- Fletcher, G. J. ve Kininmonth, L. A. (1992). Measuring relationship beliefs: An individual differences scale. *Journal of Research in Personality*, 26(4), 371–397. [https://doi.org/10.1016/0092-6566\(92\)90066-D](https://doi.org/10.1016/0092-6566(92)90066-D)
- Fletcher, G. J., Simpson, J. A. ve Thomas, G. (2000). The measurement of perceived relationship quality components: A confirmatory factor analytic approach. *Personality and Social Psychology Bulletin*, 26(3), 340-354. <https://doi.org/10.1177/0146167200265007>
- Giordano, P. C., Soto, D. A., Manning, W. D. ve Longmore, M. A. (2010). The characteristics of romantic relationships associated with teen dating violence. *Social Science Research*, 39(6), 863-874. <https://doi.org/10.1016/j.ssresearch.2010.03.009>
- Gómez-López, M., Viejo, C. ve Ortega-Ruiz, R. (2019). Well-Being and Romantic Relationships: A Systematic Review in Adolescence and Emerging Adulthood. *International Journal of Environmental Research and Public Health*, 16(13), 2415-2446. <https://doi.org/10.3390/ijerph16132415>
- Hair, J. F., Jr., Black, W. C., Babin, B. J. ve Anderson, R. E. (2010). *Multivariate data analysis* (7. bs.). Essex, England: Pearson.
- Hambleton, R. K. (2005). Issues, designs, and technical guidelines for adapting tests into multiple languages and cultures. R. K. Hambleton ve C. Spielberger (Ed.). *Adapting educational and psychological tests for cross-cultural assessment* içinde (ss. 3-38). Mahwah, NJ: Lawrence Erlbaum.
- Havighurst, R. J. (1972). *Developmental tasks and education*. Edinburgh, UK: Longman.
- Hendrick, C. ve Hendrick, S. (1986). A theory and method of love. *Journal of Personality and Social Psychology*, 50(2), 392–402. <https://doi.org/10.1037/0022-3514.50.2.392>
- Henton, J., Cate, R., Koval, J., Lloyd, S. ve Christopher, S. (1983). Romance and violence in dating relationships. *Journal of Family Issues*. 4(3), 467-482. <https://doi.org/10.1177/019251383004003004>
- Hoelter, J. W. (1983). The analysis of covariance structures: Goodness-of-fit indices. *Sociological Methods & Research*, 11(3), 325-344. <https://doi.org/10.1177/0049124183011003003>
- Hooper, D., Coughlan, J. ve Mullen, M. R. (2008). Structural Equation Modelling: Guidelines for Determining Model Fit. *Electronic Journal of Business Research Methods* 6, 53-60.
- Jankowiak, W. ve Fisher, E. (1992). Romantic love: A cross-cultural perspective. *Ethnology*, 31(2), 149-155. <https://doi.org/10.2307/3773618>
- Jones, J. T. ve Cunningham, J. D. (1996). Attachment styles and other predictors of relationship satisfaction in dating couples. *Personal Relationships*, 3(4), 387-399. <https://doi.org/10.1111/j.1475-6811.1996.tb00123.x>
- Kola, F. (2016). Aşka dair bazı tasavvurlar (xvi. yüzyıl divanlarındaki aşk redifli gazellerden hareketle). *Journal of Turkish Language and Literature*, 2(2), 67-94. <https://doi.org/10.20322/lt.74112>
- Lara, L. ve Gómez-Urrutia, V. (2019). Development and validation of the romantic love myths questionnaire. *Journal of interpersonal violence*. Çevrimiçi ön yayın. <https://doi.org/10.1177/0886260519892958>

- Lee, J. A. (1977). A typology of styles of loving. *Personality and Social Psychology Bulletin*, 3(2), 173-182. <https://doi.org/10.1177/014616727700300204>
- Lee, J. A. (1988). Love-styles. R. J. Sternberg ve M. L. Barnes (Ed.). *The psychology of love* içinde (ss. 38–67). Yale University Press
- Lutwak, N. (1985). Fear of intimacy among college women. *Adolescence*, 20(77), 15-20.
- Marston, P. J., Hecht, M. L., Manke, M. L., McDaniel, S. ve Reeder, H. (1998). The subjective experience of intimacy, passion, and commitment in heterosexual loving relationships. *Personal Relationships*, 5(1), 15-30. <https://doi.org/10.1111/j.1475-6811.1998.tb00157.x>
- Masanet, M. J., Medina-Bravo, P. ve Ferrés, J. (2018). Myths of romantic love and gender-based violence in the fan forum of the spanish teen series Los Protegidos. *Young*, 26(Ek sayı 4), 96-112. <https://doi.org/10.1177/1103308817748432>
- Murray, S. L., Holmes, J. G. ve Griffin, D. W. (1996). The self-fulfilling nature of positive illusions in romantic relationships: Love is not blind, but prescient. *Journal of Personality and Social Psychology*, 71(6), 1155-1180.
- Nunnally, J. C. ve Bernstein, I. H. (1994). *Psychological theory*. McGraw-Hill New York, NY
- Power, C., Koch, T., Kralik, D. ve Jackson, D. (2006). Lovestruck: Women, romantic love and intimate partner violence. *Contemporary Nurse: A Journal for the Nursing Profession*, 21(2), 174–185. <https://doi.org/10.5172/conu.2006.21.2.174>.
- Raykov, T. (2001). Bias of coefficient a for fixed congeneric measures with correlated errors. *Applied Psychological Measurements*, 25(1), 69-76. <https://doi.org/10.1177/01466216010251005>
- de Roda, A. B. L., Martínez-Iñigo, D., De Paul, P. ve Yela, C. (1999). Romantic beliefs and myths in Spain. *The Spanish Journal of Psychology*, 2(1), 64-73. <https://doi.org/10.1017/S1138741600005461>
- Sağkal, A. S. ve Özdemir, Y. (2018). Algılanan Romantik İlişki Kalitesi Ölçeği'nin (ARİKÖ) Türkçe'ye uyarlanması: Geçerlik ve güvenirlik çalışması. *Mehmet Akif Ersoy Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 46, 22-40. <https://doi.org/10.21764/maeuefd.329888>
- Sarı, T. ve Korkut-Owen, F. (2015). Romantik İlişkilerde Akılcı Olmayan İnançlar Ölçeği'nin geliştirilmesi. *International Journal of Human Sciences*, 12(1), 255-273. <https://doi.org/10.14687/ijhs.v12i1.3068>
- Schreiber, J. B., Nora, A., Stage, F. K., Barlow, E. A. ve King, J. (2006). Reporting structural equation modeling and confirmatory factor analysis results: A review. *The Journal of Educational Research*, 99(6), 323-338. <https://doi.org/10.3200/JOER.99.6.323-338>
- Sharp, E.A. ve Ganong, L. H. (2000). Raising awareness about marital expectations: Are unrealistic beliefs changed by integrative teaching? *Family Relations*, 49(1), 71-76. <https://doi.org/10.1111/j.1741-3729.2000.00071.x>
- Shpigelman, C. N. ve Vorobioff, M. (2019). Romantic relationship and psychological wellbeing: the experiences of young individuals with visual impairment. Disability and rehabilitation. Çevrimiçi ön yayın. <https://doi.org/10.1080/09638288.2019.1661036>
- Shulman, S. ve Connolly, J. (2013). The challenge of romantic relationships in emerging adulthood: Reconceptualization of the field. *Emerging Adulthood*, 1(1), 27-39. <https://doi.org/10.1177/2167696812467330>
- Shulman, S., Davila, J. ve Shachar-Shapira, L. (2011). Assessing romantic competence among older adolescents. *Journal of Adolescence*, 34(3), 397-406. <https://doi.org/10.1016/j.adolescence.2010.08.002>
- Sprecher, S. ve Metts, S. (1989). Development of the Romantic Beliefs Scale and examination of the effects of gender and gender-role orientation. *Journal of Social and Personal Relationships*, 6(4), 387-411. <https://doi.org/10.1177/0265407589064001>

- Sprecher, S. ve Metts, S. (1999). Romantic beliefs: Their influence on relationships and patterns of change over time. *Journal of Social and Personal Relationships*, 16(6), 834-851. <https://doi.org/10.1177/0265407599166009>
- Sternberg, R. J. (1986). A triangular theory of love. *Psychological Review*, 93(2), 119-135. <https://doi.org/10.1037/0033-295X.93.2.119>
- Sternberg, R. J. ve Grajek, S. (1984). The nature of love. *Journal of Personality and Social Psychology*, 47(2), 312-329. <https://doi.org/10.1037/0022-3514.47.2.312>
- Sternberg, R. J. (1995). Love as a story. *Journal of Social and Personal Relationships*, 12(4), 541-546. <https://doi.org/10.1177/0265407595124007>
- Sternberg, R. J. (1996). Love stories. *Personal Relationships*, 3(1), 59-79. <https://doi.org/10.1111/j.1475-6811.1996.tb00104.x>
- Sümer, N. (2000). Yapısal eşitlik modelleri: Temel kavramlar ve örnek uygulamalar. *Türk Psikoloji Yazıları*, 3(6), 49-74.
- Swami, V., Stieger, S., Haubner, T., Voracek, M. ve Furnham, A. (2009). Evaluating the physical attractiveness of oneself and one's romantic partner: Individual and relationship correlates of the love-is-blind bias. *Journal of Individual Differences*, 30(1), 35-43. <https://doi.org/10.1027/1614-0001.30.1.35>
- Tabachnick, B. G. ve Fidell, L. S. (2013). *Using multivariate statistics* (6. ed.). Boston. Pearson Education.
- Türkiye İstatistik Kurumu (TÜİK) (2019). Toplumsal cinsiyet istatistikleri [Elektronik yayın]. Erişim adresi <https://biruni.tuik.gov.tr/yayin/views/visitorPages/index.zul>
- Ulusay, N. (2003). Yeşilçam romantik güldürüleri ve kültürel temsiller [N. Bayram tarafından yazılan Yeşilçam romantik güldürüleri ve kültürel temsiller başlıklı kitaba yapılan eleştiri]. *Kitap Eleştirileri*, 163-166. Erişim adresi <https://dspace.ankara.edu.tr/xmlui/handle/20.500.12575/62983>
- Yurdugül, H. (2006). Paralel, eşdeğer ve konjenerik ölçmelerde güvenirlik katsayılarının karşılaştırılması. *Ankara Üniversitesi Eğitim Bilimleri Fakültesi Dergisi*, 39(1), 15-37. https://doi.org/10.1501/Egifak_00000000127